

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลก่อนที่จะทำการวิจัย โดยอาศัยพื้นฐานจากแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของงานวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำงานช่วยชี้แนะแนวทางในการทำวิจัย เรื่อง การศึกษาความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของบุคลากรคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ตามหัวข้อ ดังนี้

- 2.1 ความหมายและความสำคัญของประชาคมอาเซียน
- 2.2 วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งอาเซียน
- 2.3 ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของประชาคมอาเซียน
- 2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อม
- 2.5 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น
- 2.6 เศรษฐกิจอาเซียน
- 2.7 การเมืองในกลุ่มประเทศอาเซียน
- 2.8 สังคมและวัฒนธรรมอาเซียน
- 2.9 ทักษะกระบวนการอาเซียน
- 2.10 เจตคติอาเซียน
- 2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายและความสำคัญของประชาคมอาเซียน

“ประชาคมอาเซียน” เป็นเป้าหมายของการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถการแข่งขันของอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศในทุกด้าน รวมถึงความสามารถในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ในระดับโลกที่ส่งผลกระทบมาถึงภูมิภาคอาเซียน เช่น ภาวะโลกร้อน การก่อการร้าย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การเป็นประชาคมอาเซียน คือการทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเป็น “ครอบครัวเดียวกัน” ที่มีความแข็งแกร่งและมีภูมิคุ้มกันที่ดีโดยสมาชิกในครอบครัวมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ปลอดภัย และสามารถทำมาค้าขายได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น แรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ผู้นำ ประเทศสมาชิกอาเซียนตกลงกันที่จัดตั้งประชาคมอาเซียน อันถือเป็น

การปรับปรุงตัวครั้งใหญ่และวางรากฐานของการพัฒนาของอาเซียน คือ สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ที่ทำให้อาเซียนต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ เช่น โรคระบาด อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยพิบัติธรรมชาติ และปัญหาสิ่งแวดล้อมภาวะโลกร้อนและความเสี่ยง ที่อาเซียนอาจจะไม่สามารถแข่งขันทางเศรษฐกิจได้กับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะจีนและอินเดียซึ่งมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดดประชาคมอาเซียนถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนตุลาคม 2546 จากการที่ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียนที่เรียกว่า “ข้อตกลงบาหลี 2” เพื่อเห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน ภายในปี 2563 แต่ต่อมาได้ตกลงร่นระยะเวลาจัดตั้งให้เสร็จในปี 2558

ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 3 ประชาคมย่อย ซึ่งเปรียบเสมือนสามเสาหลักซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ได้แก่

1. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มุ่งให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติมีระบบแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันได้ด้วยดี มีเสถียรภาพอย่างรอบด้าน มีกรอบความร่วมมือเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงทั้งรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยและมั่นคง

2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มุ่งให้เกิดการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจ และการอำนวยความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน อันจะทำให้ภูมิภาคมีความเจริญมั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้เพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนในประเทศอาเซียน

3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เพื่อให้ประชาชนแต่ละประเทศอาเซียนอยู่ร่วมกันภายใต้แนวคิดสังคมที่เอื้ออาทร มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี และมีความมั่นคงทางสังคมในตอนนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนกำลังอยู่ระหว่างการดำเนินการให้บรรลุการเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี เป้าหมาย 2558 โดยในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 ที่ไทยจะเป็นเจ้าภาพในช่วงปลายเดือน ก.พ.2552 นี้ ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนจะรับรองแผนงานหรือแผนกิจกรรมการจัดตั้งประชาคม การเมืองและความมั่นคงอาเซียนและประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) คือการให้อาเซียนรวมตัวเป็นชุมชนหรือประชาคมเดียวกันมีจำนวน 10 ประเทศและร่วมพัฒนาใน 3 ด้านได้แก่ด้านการเมืองและความมั่นคงด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมและวัฒนธรรม

2.2 วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งอาเซียน

อาเซียนมีเป้าหมายจะก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 (ค.ศ. 2015) ที่ประกอบด้วยสามเสาหลัก ได้แก่การเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมและวัฒนธรรม โดยมีวิสัยทัศน์ ร่วมของผู้นำอาเซียน คือ การสร้างประชาคมอาเซียนที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง มีกฎเกณฑ์กติกาที่ชัดเจน และมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยเมื่อปี 2551 ได้มีการจัดทำกฎบัตรอาเซียนหรือ ธรรมนูญอาเซียน เพื่อวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กร และแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (Blueprints) ในทั้งสามเสาหลัก ทั้งนี้ เป้าหมายหลักของการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน คือ การสร้างประชาคมที่มีความแข็งแกร่ง สามารถสร้างโอกาสและรับมือสิ่งท้าทายทั้งด้านการเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจ และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น และประชาชนในอาเซียนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ต่อมาในปี 2553 ไทยได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อมโยงในภูมิภาคอาเซียน (ASEAN Connectivity) เพื่อเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นของประชาคมอาเซียน และนำไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) อีกทั้งเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในเวทีโลก

นอกจากการสร้างประชาคมอาเซียนที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง และมีประชาชนเป็นศูนย์กลางแล้ว อาเซียนยังให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์กับนอกภูมิภาค โดยมีเป้าหมายที่จะรักษาความเป็นศูนย์กลางของอาเซียนในสถาปัตยกรรมในภูมิภาค และเพิ่มบทบาทของอาเซียนในเวทีโลก รวมทั้งการมีท่าทีร่วมกันในเวทีโลกในปี 2565 (ค.ศ. 2022)

จากคำแถลงนโยบายรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีต่อรัฐสภา หนึ่งในจุดมุ่งหมายของนโยบายรัฐบาล คือ “เพื่อนำประเทศไทยไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 อย่างสมบูรณ์ โดยสร้างความพร้อมและความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และการเมืองและความมั่นคง” โดยนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรกยังรวมถึงการเร่งดำเนินการตามข้อผูกพันในการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ตลอดจนการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมขนส่งภายในและภายนอกภูมิภาค นอกจากนี้ยังมีนโยบายด้านเศรษฐกิจ และ สังคมอีกหลายประการเพื่อรองรับการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนโดยมี กลไกในระดับชาติดังนี้

1. คณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน เป็นกลไกตัดสินใจและประสานงานระดับนโยบาย เพื่อบูรณาการการดำเนินการของหน่วยงานไทยและเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 อย่างเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ได้มีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันอาเซียนเพื่อประสานงาน

และติดตามให้มีการดำเนินการตามแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียนที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของไทยและคณะกรรมการประชาสัมพันธเพื่อบูรณาการงานการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและการสร้างความตระหนักรู้เรื่องอาเซียนแก่ทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อให้ประชาชนไทยมีส่วนร่วมกับการสร้างประชาคมอาเซียนและสามารถใช้โอกาสจากประชาคมอาเซียนได้อย่างเต็มที่

2. คณะกรรมการ/อนุกรรมการสำหรับการดำเนินการตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในแต่ละเสา โดยหน่วยงานที่เป็นผู้ประสานงานหลักของแต่ละเสาเป็นประธาน ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ – เสาการเมืองและความมั่นคง กระทรวงพาณิชย์ – เสาเศรษฐกิจ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์–เสาสังคมและวัฒนธรรม

3. สำนักเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ จัดตั้งขึ้นตามข้อ 13 ของกฎบัตรอาเซียน โดยมีกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศทำหน้าที่ดังกล่าว เพื่อเป็นผู้ประสานงานกลางแห่งชาติในเรื่องการอนุมัติข้อตัดสินใจของอาเซียนและเตรียมการระดับชาติของการประชุมอาเซียน รวมทั้งให้มีส่วนร่วมในการสร้างประชาคมอาเซียนและเก็บรักษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับอาเซียน

ประชาคมอาเซียน ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เริ่มแรกเพื่อสร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง และความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และเมื่อการค้าระหว่างประเทศในโลกมีแนวโน้มกีดกันการค้ารุนแรงขึ้นทำให้อาเซียนได้หันมามุ่งเน้นกระชับและขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจการค้าระหว่างกันมากขึ้น

ดังนั้นสรุปได้ว่าวัตถุประสงค์หลักที่กำหนดไว้ในปฏิญญาอาเซียน (The ASEAN Declaration) มี 7 ประการดังนี้

1. ส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจความก้าวหน้าทางสังคมและวัฒนธรรม
2. ส่งเสริมการมีเสถียรภาพสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค
3. ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิชาการ วิทยาศาสตร์ และด้านการบริหาร
4. ส่งเสริมความร่วมมือซึ่งกันและกันในการฝึกอบรมและการวิจัย
5. ส่งเสริมความร่วมมือในด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การค้า การคมนาคม การสื่อสาร และปรับปรุงมาตรฐานการดำรงชีวิต

6. ส่งเสริมการมีหลักสูตรการศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
7. ส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรระดับภูมิภาคและองค์กรระหว่างประเทศ

2.3 ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของประชาคมอาเซียน

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของประชาคมอาเซียนมีดังนี้

1. ประเทศสมาชิกอาเซียน มีสภาพภูมิศาสตร์คล้ายคลึงกัน จึงมีสินค้าเกษตรหรือแร่ธาตุที่คล้ายคลึงกัน บางครั้งจึงมีการแย่งตลาดกันเอง และสินค้าส่วนใหญ่เป็นผลผลิตทางการเกษตรที่ยังไม่ได้แปรรูป ทำให้ราคาสินค้าตกต่ำ นโยบายเขตการค้าเสรีในภูมิภาคนี้จึงดำเนินไปอย่างช้ามากจะแก้ไขปัญหานี้ได้จะต้องมีการแบ่งการผลิตตามความถนัดของแต่ละประเทศแล้วนำมาแลกเปลี่ยนกัน จึงจะเกิดการรวมกลุ่มกันได้ แต่ถ้าต่างคนต่างผลิตโดยไม่มีการกำหนดมาตรฐานร่วมกันในการวางแผนการผลิตก็ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่ในการรวมกลุ่ม

2. สินค้าอุตสาหกรรมในกลุ่มอาเซียนนั้นก็เป็นอุตสาหกรรมประเภทเดียวกันแต่ละประเทศต่างก็มุ่งจะพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วตามแบบอย่างตะวันตก จึงต้องมีการจัดซื้อเทคโนโลยีขั้นสูง ประเทศในกลุ่มอาเซียนที่พอจะผลิตสินค้าเทคโนโลยีได้ ก็คือ สิงคโปร์ แต่ประเทศสมาชิกก็เกียจคร้านยังไม่มีความก้าวหน้า จึงจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาสินค้าจากประเทศอุตสาหกรรมนอกกลุ่มอาเซียน ทำให้การค้าขายระหว่างกันในกลุ่มอาเซียนทำได้ยาก วิธีการแก้ไขจะต้องมีการแบ่งงานกันทำและยอมรับสินค้าประเทศในภูมิภาคเดียวกัน รวมทั้งจะต้องมีการพัฒนาคุณภาพสินค้าภายในกลุ่มประเทศอาเซียนให้ดีขึ้น

3. ประเทศในอาเซียนพยายามพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้า แต่ละประเทศพยายามส่งเสริม พัฒนา และคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศตน โดยการใช้กำแพงภาษีหรือกำหนดโควต้า ซึ่งสวนทางกับหลักการในการรวมกลุ่ม และตลาดการค้าเสรี ซึ่งเป็นประเทศสมาชิกรวมกลุ่มกันต้องยกเลิกข้อเลือกปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศเพื่อก่อให้เกิดการค้าเสรี (Free Trade) ดังนั้นข้อตกลงใน AFTA ของอาเซียนหลายข้อจึงยังไม่ได้รับการปฏิบัติ

4. ประเทศสมาชิกยังคงปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติของตนเป็นหลัก และการหารายได้เข้าของรัฐบาลประเทศในอาเซียนมีลักษณะเหมือนกัน คือรายได้หลักของประเทศมาจากการเก็บภาษีศุลกากรสินค้าขาเข้าและขาออก ซึ่งการรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนให้ยกเลิกการเก็บภาษีระหว่างกันหรือเก็บภาษีให้น้อยลง แต่ประเทศสมาชิกไม่สามารถสละรายได้ในส่วนนี้ได้ เนื่องจากเป็นเงินที่ต้องนำมาพัฒนาประเทศ การรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดการค้าเสรีระหว่างประเทศในภาคีจึงยังทำได้ยาก

5. ความแตกต่างกันทางการเมืองและการปกครอง กฎบัตรอาเซียนได้กำหนดไว้ชัดเจนถึงหลักการประชาธิปไตยและให้ประเทศสมาชิกยึดมั่น ต่อรัฐบาลที่มาจากวิถีทาง รัฐธรรมนูญ การสร้างประชาคมความมั่นคงอาเซียนก็จะช่วยยกระดับความร่วมมือในการส่งเสริมประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ อันมีผลต่อความสงบเรียบร้อยทางการเมืองในภูมิภาคด้วย แต่การปกครองของประเทศสมาชิกอาเซียนมีหลากหลายรูปแบบประกอบด้วย

5.1 แบบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา มี 4 ประเทศ คือ ไทย กัมพูชา สิงคโปร์ และมาเลเซีย

5.2 ประชาธิปไตยในระบบประธานาธิบดี 2 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

5.3 เผด็จการสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ 2 ประเทศ คือ ลาวและเวียดนาม

5.4 เผด็จการทหาร 1 ประเทศ คือ เมียนมาร์ หรือพม่า

5.5 สมบูรณาญาสิทธิราชย์ 1 ประเทศ คือ บรูไน

สมาชิกในกลุ่มอาเซียนมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด สมาชิกบางประเทศยังมีปัญหาด้านความเป็นประชาธิปไตย และยังปกครองในรูปแบบเผด็จการและต้องการรักษาอำนาจของตนไว้ทำให้อาเซียนพัฒนาได้อย่างยากลำบาก

6. ความขัดแย้งระหว่างประเทศอาเซียน ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนยังมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศอยู่ เช่น ปัญหาพรมแดนระหว่างประเทศไทย – กัมพูชา ปัญหาพรมแดนระหว่าง มาเลเซีย – ฟิลิปปินส์ – อินโดนีเซีย

7. ความแตกต่างด้านสังคมและวัฒนธรรม ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นดินแดนซึ่งมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา โดยสามารถแบ่งกลุ่มประเทศตามศาสนาที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศนับถือได้ ดังนี้

- ประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม คือ บรูไน อินโดนีเซีย และมาเลเซีย

- ประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คือ กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม สิงคโปร์ และประเทศไทย

- ส่วนในฟิลิปปินส์ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์

นอกเหนือจากความแตกต่างทางศาสนาแล้ว ปัญหาชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมาก ซึ่งแน่นอนว่าย่อมจะมีความแตกต่างทางความเชื่อ วิถีชีวิต ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมก็เป็นอุปสรรคต่อการหลอมรวมสร้างความเป็นหนึ่งเดียว

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อม

คำว่า “พร้อม” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่าเป็นคำวิเศษณ์ที่มีความหมายว่า ครบถ้วน ส่วนคำว่า “ความพร้อม” เป็นคำนามซึ่งจะมีความหมายว่าความครบครันหรือมีทุกอย่างครบแล้ว ดังนั้นหากจะแปลความหมายในการปฏิบัติหน้าที่โดยตรงไปตรงมาแล้วก็น่าจะมีความหมายว่า สภาพที่มีทุกสิ่งทุกอย่างครบครันที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ (อ้างอิง อ้างถึงใน สมใจ กงเติม, 2555)

ความหมายของความพร้อม

ครอนบาค (Cronbach, 1963 อ้างถึงใน สมใจ กงเติม, 2555) ให้ความหมายของความพร้อมว่า หมายถึง วุฒิภาวะ อารมณ์ และความสามารถในการเรียนรู้

พรรณี ช. เจนจิต (2545, หน้า 47) ให้ความหมายของความพร้อมว่า เป็นสภาวะของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างบังเกิดผลซึ่งขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะ การได้รับการฝึกฝน การเตรียมความสนใจ และแรงจูงใจ ซึ่งแต่ละคนมีพร้อมแตกต่างกัน

อัญชลี มุละดา (2541, หน้า 43) ให้ความหมายความพร้อมว่า สภาพของบุคคลที่มีความกระตือรือร้น มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพอันเป็นผลมาจากการเตรียมตัวทางด้านร่างกายและจิตใจ

กฤษดา ทองสังวร (2540, หน้า 17) กล่าวถึงความหมายความพร้อม คือ คุณสมบัติหรือสภาวะของบุคคลที่พร้อมที่จะทำงาน หรือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีแนวโน้มที่ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อมสำหรับการทำกิจกรรมนั้นๆ อย่างพร้อมมูลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อุปกรณ์ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการเตรียมให้พร้อมย่อมจะช่วยให้การดำเนินการได้ด้วยดี

ธอร์น ไคต์ (Thorndike, 1913 อ้างถึงใน สมใจ กงเติม, 2555) ได้กล่าวเกี่ยวกับกฎของความพร้อม (The Law of Readiness) ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ประเด็น คือ

1. ขณะที่หน่วยปฏิบัติการพร้อมที่จะปฏิบัตินั้นต้องเกิดจากความพึงพอใจ

2. การปฏิบัติของหน่วยปฏิบัติการต้องไม่เป็นการสร้างความรำคาญยุ่งยากใจ

3. ถ้าหน่วยงานไม่มีความพร้อมที่จะปฏิบัติแต่โดยยัดเหยียด หรือบังคับบีบเค้นการปฏิบัตินั้นๆ ก็จะเป็นสาเหตุให้เกิดความรำคาญยุ่งยากใจ

Barrow and Milburn (1990:259) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง การที่บุคคลมีความสนใจ และเริ่มต้นที่จะกระทำให้บางสิ่งบางอย่าง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพร้อม คือ สภาพจิตใจ กายวิภาค และสรีรวิทยา

Good (1973 อ้างถึงใน สมใจ กงเดิม, 2555) ให้คำนิยามเกี่ยวกับความพร้อมว่า เป็นความสามารถตกลงใจ ความปรารถนา และความสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ความเกิดจากลักษณะ วุฒิภาวะ ประสบการณ์และอารมณ์ ความพร้อมจึงเป็นการพัฒนาคนให้มีความสามารถทำกิจกรรมนั้นๆ Sinclair and Hanks (1987:1995) กล่าวว่า ความพร้อมหมายถึง การที่บุคคล 1) ได้การเตรียมตัว เพื่อกระทำให้กิจกรรมบางอย่างให้สำเร็จตามเป้าหมาย 2) ความเต็มใจ ความกระตือรือร้นที่จะกระทำให้กิจกรรมบางอย่าง

กมลรัตน์ หลาสว่างค์ (2540:15) ให้ความหมายไว้ว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพความสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ ที่พร้อมจะตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งทางด้านร่างกาย ได้แก่ วุฒิภาวะ (Maturity) ซึ่งหมายถึง การเติบโตอย่างเต็มที่ของอวัยวะร่างกาย ทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความพอใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือพอใจที่จะกระทำให้สิ่งต่างๆ

พรรณี ชูชัย (สมใจ กงเดิม, 2555) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง สภาวะของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งหนึ่งสิ่งใด

วิชุดา ธรรมชาติารุพันธ์ (2540:26) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพที่เตรียมพร้อม ในการปฏิบัติหรือการดำเนินกิจกรรมนั้น ให้สามารถสำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพอันเป็นผล มาจากการเตรียมไว้แล้วสำหรับกิจกรรมนั้นๆ

ศรีสุภาภรณ์ บินทาประสิทธิ์ (2540:69) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง ภาวะที่บุคคลมีวุฒิภาวะทางด้านร่างกาย จิตใจและประสบการณ์การเรียนรู้จนสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จได้

วิชญาพร สุวรรณแทน (2541:30) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง การที่บุคคลมีความสนใจ มีความเต็มใจและมีความกระตือรือร้นที่จะกระทำให้บางสิ่งบางอย่างให้สำเร็จลุล่วงโดยได้เตรียมการไว้ล่วงหน้า

องค์ประกอบความพร้อม

ดาวนิง และแธคเคอรี (Downing & Thackrey, 1971, pp.14-16) ได้แบ่งองค์ประกอบความพร้อมไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบทางกายภาพ (Physical Factors) ได้แก่ ความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม

2. องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา (Intellectual Factors) ได้แก่ ความพร้อมทางสติปัญญา และความสามารถในการรับรู้ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในการแยกแยะการเห็น การฟังและความสามารถในการตัดสินใจและคิดแก้ปัญหา

3. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Factors) ได้แก่ สภาพทางเศรษฐกิจ ความพอเพียง โอกาสในการหาประสบการณ์ทางสังคม

4. องค์ประกอบด้านอารมณ์ แรงจูงใจและบุคลิกภาพ (Emotional Factor, Motivation and Personality Factors) ได้แก่ ความมั่นคงทางอารมณ์ จิตใจ และความต้องการที่จะเรียนรู้ เมื่อพิจารณาความหมายจากความพร้อมและแนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมข้างต้นแล้วเราสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่าการเตรียมพร้อม หมายถึง การดำเนินกิจกรรมของกระทำบางสิ่งบางอย่างที่ได้ถูกเตรียมพร้อม เพื่อให้เกิดความมั่นใจและตั้งใจในการที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ ให้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนคุณสมบัติหรือสภาวะที่พร้อมจะทำงานหรือกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างแน่วแน่มิจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

2.5 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความหมายของความคิดเห็น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 231) ได้ให้ความหมายไว้ว่าความคิดเห็นหมายถึงเป็นข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาและความคิดประกอบถึงแม้ว่าจะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม

วิภาพร ตรีสิงห์พิทักษ์ (2545 อ้างถึงใน สินี เสารอง, 2557) ได้ให้ความหมายของ ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของแต่ละคนทางด้านความรู้สึกของแต่ละบุคคลในสิ่งที่พิจารณาถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยการพูดการเขียนโดย อาศัยพื้น

ฐานความรู้ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลเป็นส่วนประกอบในการ พิจารณา ซึ่งความคิดเห็นนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้หากมีหลักฐานข้อเท็จจริงอื่น ๆ ใดปรากฏ

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543 อ้างถึงใน สินี เสารอง, 2557) ให้ความหมายว่าความคิดเห็น คือ การแสดงออกซึ่งมีวิจารณ์ญาณที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะความคิดเห็นมีความหมายแคบกว่า เจตคติ (Attitude) เพราะความคิดเห็นของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริง (Fact) และเจตคติ (Attitude) ของบุคคลความคิดเห็นเป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยเฉพาะ

สรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกละเอียดของแต่ละบุคคล จากเหตุการณ์ หลักฐาน และสภาพแวดล้อมต่างๆ

องค์ประกอบด้านความคิดเห็น

ความคิดเห็นมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ (ไพวรรณ อุปสี, 2552)

1. องค์ประกอบด้านความคิด (Cognitive component) คือ ส่วนที่เป็นความรู้ ความคิด และความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกที่มีต่อกลุ่มคน (Affective component) บุคคลและเหตุการณ์ คือ สภาพทางอารมณ์ที่เป็นความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ รัก กลัว ไม่พอใจ เป็นต้น
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral component) คือ แนวโน้มของบุคคลที่แสดงถึง พฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าในวิถีทางเข้าหรือถอยหนี ขึ้นอยู่กับว่ามีความรู้สึกละเอียดต่อสิ่งเร้าใน ลักษณะใด

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของความคิดเห็น ประกอบไปด้วย องค์ประกอบด้านความคิด องค์ประกอบด้านความรู้สึกที่มีต่อกลุ่มคน และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

Oskamp (1977 อ้างถึงใน สินี เสารอง, 2557) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความ คิดเห็นมีดังนี้

1. ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย (Gene and physiological factors) เป็นปัจจัยตัวแรก ที่ไม่ค่อยจะพูดถึงมากนัก โดยมีการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านพันธุกรรมจะมีผลต่อระดับความก้าวร้าว

ของบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษาเจตคติ หรือความคิดเห็นของบุคคลนั้น ๆ ได้ ปัจจัยทางร่างกาย เช่น อายุ ความเจ็บป่วย และผลกระทบจากการใช้ยาเสพติดจะมีผลต่อความคิดเห็นและเจตคติของบุคคล ยกตัวอย่างเช่น คนที่มีความคิดอนุรักษ์นิยมมักจะเป็นคนที่มีอายุมาก เป็นต้น

2. ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล (Direct personal experience) คือ บุคคลได้รับความรู้สึกและความคิดต่าง ๆ จากประสบการณ์โดยตรงเป็นการกระทำหรือได้พบเห็นต่อสิ่งต่าง ๆ โดยตนเองทำให้เกิดเจตคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ เช่น เด็กทารกที่แม่ได้ป้อนน้ำนมคั้นให้ทาน เขาจะมีความรู้สึกชอบ เนื่องจากน้ำนมหวาน เย็น หอมชื่นใจ ทำให้เขามีความสุขต่อน้ำนมที่ได้รับประทานเป็นครั้งแรก เป็นประสบการณ์โดยตรงที่เขาได้รับ

3. อิทธิพลจากครอบครัว (Parental influence) เป็นปัจจัยที่บุคคลเมื่อเป็นเด็กจะได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และครอบครัวทั้งนี้เมื่อตอนเด็กเล็ก ๆ จะได้รับการอบรมสั่งสอนทั้งในด้านความคิด การตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย การให้รางวัลและการลงโทษ ซึ่งเด็กจะได้รับจากครอบครัวและจากประสบการณ์ที่ได้รับมา

4. เจตคติและความคิดเห็นของกลุ่ม (Group determinants of attitude) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นหรือเจตคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคลจะต้องมีสังคม และอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้น ความคิดเห็นและเจตคติต่าง ๆ จะได้รับการถ่ายทอดและมีแรงกดดันจากกลุ่มไม่ว่าจะเป็นเพื่อนในโรงเรียนกลุ่มอ้างอิงต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดความคล้อยตาม เป็นไปตามกลุ่มได้

5. สื่อมวลชน (Mass media) เป็นสื่อต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับ สื่อต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ จะมีผลทำให้บุคคลมีความคิดเห็น มีความรู้สึกต่าง ๆ เป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ

โสภา พิสมัย (2543 อ้างถึงใน สินี เสารอง, 2557) ได้สรุปปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพล ต่อความคิดเห็นไว้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่

1.1 ปัจจัยทางพันธุกรรม และร่างกาย คือ เพศ ความครบถ้วนสมบูรณ์ของอวัยวะต่าง ๆ คุณภาพของสมอง

1.2 ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น และ การศึกษาทำให้บุคคลมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น และคนที่มีความรู้มากมักจะมีความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

1.3 ความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติของบุคคลต่อเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งอาจจะได้จากการ เรียนรู้ จากกลุ่มบุคคลในสังคมหรือจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว

1.4 ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ ความรับผิดชอบต่องานซึ่งส่งผลต่อความคิดเห็น

2. ปัจจัยสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1 สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพล อย่างมากต่อความคิดเห็นของบุคคล เป็นการได้รับข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล

2.2 กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง อิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลเพราะเมื่อบุคคลอยู่ใน กลุ่มใดหรือสังคมใด ก็จะต้องยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมนั้น ซึ่งทำให้บุคคล นั้นมีความคิดเห็นไปตามกลุ่มหรือสังคมที่อยู่

2.3 ข้อเท็จจริงในเรื่องหรือสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลแต่ละคนได้รับ ทั้งนี้เพราะข้อเท็จจริงที่ แต่ละ บุคคลได้รับแตกต่างกันก็จะส่งผลต่อการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

จากข้างต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดอิทธิพลความคิดเห็น คือ สิ่งต่าง ๆ ที่ บุคคลแต่ละบุคคลที่เกิดจากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ปัจจัยส่วนบุคคล การเรียนรู้ ค่านิยม หรือการได้รับอิทธิพลความเชื่อจากบุคคลรอบข้าง หรือบุคคล ที่ชื่นชอบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อ ความคิดเห็นในแต่ละบุคคล ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ทำให้การแสดงความคิดเห็นของแต่ละ บุคคลมีความแตกต่างกัน แม้เป็นเรื่องเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันเสมอไปและอาจแตกต่างกัน ออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับมาจนมีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็น

2.6 เศรษฐกิจอาเซียน

สมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนก่อตั้งขึ้น โดยปฎิญญากรุงเทพฯ ซึ่งลงนาม โดยรัฐมนตรีของ 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ต่อมาสมาชิกเพิ่มอีก 5 ประเทศ ได้แก่ บรูไน ดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว พม่า และ กัมพูชา รวมเป็น 10 ประเทศ อาเซียนมีประชากรรวมกันถึง 500 ล้านคนโดยประมาณ ครอบคลุมพื้นที่ 4.5 ล้านตารางกิโลเมตร ซึ่งถือเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่และมีความร้อนแรงที่สุดแห่งหนึ่งของระบบ เศรษฐกิจการค้าโลก

ปี พ.ศ. 2535 ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 4 ณ ประเทศสิงคโปร์มีมติจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ AFTA ขึ้น AFTA มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในฐานะที่เป็นฐานการผลิตที่สำคัญเพื่อป้อนสินค้าสู่ตลาดโลก โดยการเปิดเสรีทางการค้า การลดภาษีและอุปสรรคข้อกีดขวางทางการค้าที่มีใช้ภาษีระหว่างกันภายในภูมิภาค รวมทั้งการปรับเปลี่ยนโครงสร้างด้านภาษีศุลกากรที่จะอำนวยความสะดวกการค้าเสรี การส่งออกภายในภูมิภาคอาเซียนมีมูลค่า 9,970 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2546 และมีมูลค่าการส่งออกสู่ภายนอกภูมิภาค (ส่วนใหญ่ส่งไปที่ตลาดสหรัฐ ญี่ปุ่น อียู จีน และเกาหลี) สูงถึง 330,690 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปีเดียวกันนี้มูลค่าการนำเข้าภายในภูมิภาคอาเซียน 74,490 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนการนำเข้าจากนอกภูมิภาคมีมูลค่า 284,830 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ความเจริญเติบโตของอาเซียน ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้หากปราศจากซึ่งคนงานอาเซียน พวกเขาคือคนที่สร้างตึกรามถนนหนทาง คือพนักงานที่นั่งอยู่หน้าคอมพิวเตอร์ปรับแก้ตัวเลข ติดตามความเคลื่อนไหวของกระแสการเงินและ การค้า คือคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมผู้สร้างผลผลิตนานาชนิดให้ชาวโลก คือผู้ขนถ่ายสินค้าตามท่าเรือ คือพนักงานขายในห้างสรรพสินค้า คือคนงานในโรงสี คือผู้รับงานไปทำที่บ้าน คือชาวประมง คือคนงานในเรือทอผ้าไหม คือ แรงงานข้ามชาติที่ยอมทำงานทุกชนิด หนักเอาเบาสู้ พวกเขาคือผู้ขับเคลื่อนกระแสเศรษฐกิจของอาเซียนอย่างแท้จริง

คนงานในอาเซียนแม้คนงานอาเซียนจะมีบทบาทและความสำคัญเพียงนี้ แต่กลับไม่ได้รับการพิจารณาในบริบทของ AFTA วันนี้อย่างไม่มีพื้นที่ให้กับประเด็นแรงงานในประชาคมอาเซียนแม้ในช่วงเวลาที่เศรษฐกิจเฟื่องฟูคนงานอาเซียนส่วนใหญ่ก็มีรายได้เพียงแค่พอประทังชีพ แต่เมื่อเศรษฐกิจพอสงบแต่ในปี 2540 คนรวยล้มบนฟูก คนงานคือผู้รับเคราะห์กรรมอย่างแท้จริง มีคนตกงานรวมกันเป็นล้าน ๆ คนในอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และประเทศไทย และอีกหลายสิบล้านคนสูญเสียรายได้ที่แท้จริงในภูมิภาคนี้ แรงงานต่างชาติต้องบากหน้ากลับบ้านโดยไม่มีเงินติดกระเป๋า แม้แต่น้อย ไม่มีความคุ้มครองหรือความช่วยเหลือใด ๆ ทางสังคม

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่นำสู่การควบรวมกิจการและการปรับโครงสร้างบริษัททั่วทั้งภูมิภาคขณะนี้ ทำให้ตำแหน่งงานถูกลดทอนลงอย่างมากมาย คนงานคนแล้วคนเล่าถูกปลดออกจากงานอย่างต่อเนื่อง มีการขยายตัวของการเกษียณก่อนวัย ทั้งที่คนเหล่านั้นกำลังอยู่ในวัยที่แข็งแกร่งที่สุดสำหรับการทำงาน การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและโครงสร้างองค์กรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก ถูกหยิบยกมาเป็นข้ออ้างเพื่อปิดความรับผิดชอบเรื่อง

ความมั่นคงในการทำงาน การกระจายการผลิตออกนอกโรงงาน การจ้างงานแบบเหมาช่วงและเหมาค่าแรง การลิดรอนสิทธิของคนงานในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพและการเจรจาต่อรองร่วมนักลงทุนทั้งท้องถิ่นและบริษัทข้ามชาติรายใหญ่ต่างพากันฉกฉวยโอกาสจากการเปิดเสรีของตลาดทุนทำการโยกย้ายฐานการผลิตจากประเทศนี้ไปประเทศนั้นอย่างง่ายดาย เพื่อแสวงหาแรงงานราคาถูกและหลีกเลี่ยงพันธะทางกฎหมาย สิ่งเหล่านี้กำลังเป็นโรคร้ายที่แพร่ระบาดไปทั่วทั้งภูมิภาคกล่าวโดยสรุปการค้าเสรีในภูมิภาคกำลังนำมาซึ่งความหายนะสู่คนงานและสังคมอาเซียนโดยส่วนรวมสมาคมส่งเสริมการประชุมนานาชาติ (ไทย) หรือ TICA ได้จัดสัมมนา หัวข้อ “ASEAN Economic Community 2015 : Will this impact you?” โดยมีนักวิชาการผู้ประกอบการธุรกิจนำเข้าและธุรกิจโรงแรมร่วมเป็นวิทยากร

ปิติ ศรีแสงนาม รองผู้อำนวยการศูนย์อาเซียนศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิเคราะห์ว่าขณะนี้ภาคธุรกิจท่องเที่ยวไทยมีปัญหาใหญ่ 3 เรื่อง

1. ขาดฐานข้อมูลระดับมหภาคไทยกำลังจะเดินหน้าเข้าสู่อาเซียน แต่กลับยังไม่มีแม้กระทั่งฐานข้อมูล จำนวนห้องพักในโรงแรมทั่วประเทศว่ามีกี่ห้องและยังไม่มีใครคิดจะทำ
2. ขาดความร่วมมือกันในเชิงนโยบายแต่ละหน่วยงาน แต่ละบริษัท มีแต่แผนจะดำเนินงานของตัวเองแต่ไม่ร่วมมือกับภาคอื่น
3. ภาคการศึกษาและภาครัฐไม่รู้จริงจากการเดินสายไปบรรยายให้หลายหน่วยงานทั่วประเทศ ฟัง พบว่ามีหน่วยงานจำนวนน้อยมากที่พร้อมจะให้บรรยายในเรื่องลึกๆ เจ้าหน้าที่ของรัฐบางหน่วยงานในต่างจังหวัดยังบอกอย่างมั่นใจว่าญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในชาติสมาชิกอาเซียน สะท้อนภาพต่อเนื่องจากเมื่อภาคการศึกษาและภาครัฐไม่รู้จริงเวลาเกิดปัญหาที่ไม่สามารถช่วยเหลือภาคเอกชนได้

นอกจากนี้ จากการสำรวจของศูนย์อาเซียนศึกษาเมื่อปลายปี 2555 พบว่า ความตระหนักรู้และความเข้าใจของคนไทยเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

1. กลุ่มภาคเอกชน ค่อนข้างตื่นตัวและตื่นตัวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และมีความพร้อมมากที่สุด แต่กลุ่ม SMEs อาจยังไม่ค่อยได้เตรียมตัวมากนัก
2. กลุ่มประชาชน กลุ่มนี้ ตอบว่า ทราบเรื่องอาเซียน 46% แต่พอถามเชิงลึกว่ารู้จักดีแค่ไหนเหลือผู้ที่รู้จักดีเพียงแค่ 2% เท่านั้น

3. กลุ่มภาครัฐ กลุ่มนี้ตื่นตระหนก ดูเหมือนจะมีโครงการเพื่อเตรียมความพร้อมโดยใส่วัตถุประสงค์โครงการต่างๆ ให้เกี่ยวข้องกับอาเซียน แต่เอาเข้าจริงก็ยังมีหน่วยงานไม่มากนักที่ “คนข้างใน” ตระหนักรู้เรื่องอาเซียน

ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือภาครัฐจึงต้องช่วยกันจัดทำฐานข้อมูล ท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ นอกจากนี้ต้องร่วมมือกันออกนโยบายและแคมเปญที่จะช่วยบูมธุรกิจท่องเที่ยวของไทยให้เป็นที่สนใจในสายตาชาวต่างชาติและท้ายที่สุดต้องเพิ่มพูนความรู้ให้ตัวเองรับความเปลี่ยนแปลงด้วย

พรทิพย์ หิรัญเกตุ (2554) กรรมการผู้จัดการ บริษัท เดสทินเนชั่น เอเชีย (ประเทศไทย) กล่าวว่า เมื่อเปิดประชาคมอาเซียนแล้ว การท่องเที่ยวภายในอาเซียนด้วยกันเองน่าจะเติบโตขึ้น เนื่องจากเศรษฐกิจของแต่ละประเทศจะดีขึ้น เมื่อเศรษฐกิจดี ประชาชนมีรายได้ ทุกคนก็อยากไปเที่ยว การท่องเที่ยวประเทศใกล้ๆ กันน่าจะเป็นจุดหมายหนึ่งผู้ประกอบการไทยจึงต้องเร่งสร้างพันธมิตรทั้งในกลุ่มโรงแรมและกลุ่มเอเยนซีท่องเที่ยวในประเทศอาเซียน แม้อาจจะไม่ใช่เซ็นโรงแรมเดียวกัน แต่ก็ต้องมีเครือข่ายเพื่อส่งต่อนักท่องเที่ยวหรือมีแพ็คเกจที่เหมาะสม ตลอดจนให้โรงแรมของตัวเองและโรงแรมในอาเซียนเป็น Refer Business ซึ่งกันและกัน สำหรับผู้ที่ทำธุรกิจทัวร์ก็ต้องจัดทำแพ็คเกจขึ้นมาขายอย่างสร้างสรรค์ แปลกใหม่ และมีเอกลักษณ์ จะเจาะทัวร์แบบใดก็ต้องเจาะด้านนั้นให้เด่นก่อนจึงค่อยขยายด้านอื่นๆ ให้หลากหลายต่อไป

ปฐม ศิริวัฒนประยูร (2555) ผู้อำนวยการฝ่ายการตลาดโรงแรมเจดับบลิว แมริออท กรุงเทพฯ กล่าวว่า คนไทยต้องเข้าใจวัฒนธรรมของชาวต่างชาติให้มากขึ้นและต้องปรับภาพลักษณ์ของตัวเอง นอกจากนี้ กลุ่มผู้บริหารในธุรกิจโรงแรมของไทยต้องกลับมาถามว่า ตัวเองมีความพร้อมมากแค่ไหนในการปรับตัว ปัจจุบันแรงงานทั่วไปในภาคท่องเที่ยวของเรามีภาพลักษณ์ค่อนข้างดี เพราะมีจิตใจรักบริการแต่สำหรับกลุ่มผู้บริหารนั้นยังอยู่ภายใต้เครื่องหมายคำถาม (<http://www.thai-aec.com/> สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2555

2.7 การเมืองในกลุ่มประเทศอาเซียน

ระบบการเมืองการปกครองของประเทศสมาชิกในอาเซียนมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งระบบการเมืองมีความหลากหลายอย่างมาก บางประเทศปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (บรูไน)

ในขณะที่บางประเทศปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข (กัมพูชา มาเลเซีย และไทย) ส่วนบางประเทศปกครองด้วยระบอบประธานาธิบดี (อินโดนีเซีย ลาว เมียนมาร์ สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม) ความหลากหลายของระบบการเมืองกลับไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียนพัฒนาการของระบบการเมืองการปกครองของประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนก็มีความน่าสนใจไม่แพ้กัน ในขณะที่บางประเทศมีความมั่นคงทางการเมืองสูงอย่าง (มาเลเซียและสิงคโปร์) บางประเทศกลับประสบปัญหาสงครามกลางเมืองและการก่อการร้าย โครงการวิจัยของ The Polity IV วิเคราะห์ระบบการเมืองการปกครองในประเทศต่างๆ และกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อให้เห็นแนวโน้มของสถาบันทางการเมืองและความมั่นคงทางการเมือง

ปัจจุบัน สภาพแวดล้อมทางการเมืองระหว่างประเทศที่ปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ได้นำมาซึ่งทั้งโอกาสและความท้าทายที่อาเซียนต้องเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นโอกาสในการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของ อาเซียนให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น หรือการเผชิญกับภัยคุกคามที่มาในรูปแบบใหม่ อาทิ การก่ออาชญากรรมและการก่อการร้ายข้ามชาติ ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนจึงได้เห็นชอบให้จัดตั้ง “ประชาคมอาเซียน” ภายในปี 2558 เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน เป็นหนึ่งในสามเสาความร่วมมือสำคัญของประชาคมอาเซียน

การเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสันติภาพและความมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาคอันถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนา มีวัตถุประสงค์ หลักเพื่อสร้างค่านิยมและแนวปฏิบัติร่วมกันของอาเซียนในด้าน ต่างๆ เสริมสร้างขีดความสามารถของอาเซียนในการเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคงทั้งใน รูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ บนพื้นฐานของหลักการว่าด้วยความมั่นคงของมนุษย์ และให้ประชาคมอาเซียนมีปฏิสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและสร้างสรรค์กับประชาคมโลก โดยให้อาเซียนมีบทบาทนำในภูมิภาค กระบวนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มีรากฐานมาจากการนำความร่วมมือและความตกลงของอาเซียนด้านการเมืองและความมั่นคงที่ได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว มาต่อยอดให้มีผลเป็นรูปธรรมและมีความแบบแผนมากยิ่งขึ้น อาทิ ข้อบทต่างๆ ภายใต้สนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือกันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สนธิสัญญาว่าด้วยการทำให้ภูมิภาคอาเซียนเป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพและความเป็นกลางและสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงใน ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งมีสมาชิกเข้าร่วมการประชุมกว่า 25 ประเทศ รวมถึงสหรัฐอเมริกา รัสเซีย จีน และสหภาพยุโรปด้วย

นอกจากการมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาคแล้ว ผลลัพธ์ประการสำคัญที่จะเกิดขึ้นจากการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคง อาเซียน ก็คือ การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีกลไกและเครื่องมือที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับความมั่นคงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านการเมืองระหว่างรัฐสมาชิกกับรัฐสมาชิกด้วยกันเอง ซึ่งจะต้องแก้ไขโดยสันติวิธี หรือปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง เช่น การก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด ปัญหาโจรสลัด และอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

ในการประชุมสุดยอดอาเซียนที่ อ. ซะอ่า อ. หัวหิน เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ที่ประชุมผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้รับรองพิมพ์เขียวหรือแผนงานการจัดตั้ง ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ซึ่งกำหนดกรอบและกิจกรรมที่จะทำให้อาเซียนบรรลุเป้าหมายการเป็นประชาคมการเมือง ความมั่นคงที่เน้นความสำคัญของความปลอดภัยของประชาชนภายในปี 2558 โดยในปัจจุบัน ประเทศสมาชิกอาเซียนกำลังอยู่ในระหว่างการปฏิบัติตามพิมพ์เขียวดังกล่าว

ทั้งนี้ ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งนี้ จะมีการประกาศจัดตั้ง “คณะกรรมการสิทธิระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” อย่างเป็นทางการ ซึ่งคณะกรรมการฯ ที่จัดตั้งขึ้น จะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับองค์การระหว่างประเทศและภาคประชาสังคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยและประชาชนอาเซียนโดยรวม นอกจากนี้การมีกลไกทางด้านสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นรูปธรรมจะทำให้อาเซียนเป็นที่ยอมรับ ของนานาชาติประเทศมากขึ้นอันจะส่งผลทางอ้อมต่อความร่วมมือกับประเทศและองค์การระหว่างประเทศนอกอาเซียนในทุกๆ ด้าน

บทบาทของไทยในด้านการเมืองและความมั่นคง

1. เร่งให้กฎบัตรอาเซียนมีผลบังคับใช้ในช่วงที่ไทยเป็นประธานอาเซียน (ธันวาคม 2551)
2. จัดตั้งและผลักดันการดำเนินการของคณะกรรมการสิทธิระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วย สิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights - AICHR)
3. รับรองและผลักดันการปฏิบัติตามแผนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
4. ส่งเสริมให้คณะมนตรีของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนมีผลงานเป็น รูปธรรม เช่นการส่งเสริมความร่วมมือด้านการรักษาสันติภาพในภูมิภาค

5. ยุกระดับบทบาทของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนในด้านการจัดการภัยพิบัติ และความร่วมมือกับภาคประชาสังคมในการแก้ไข Non-Traditional Security Threats

6. ผลักดันให้สหรัฐฯ เข้าเป็นภาคีสันติสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia - TAC)

7. ผลักดันให้เขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Nuclear Weapon-Free Zone - SEANWFZ) มีบทบาทมากยิ่งขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ และสร้างเสถียรภาพในอาเซียน

8. ส่งเสริมให้อาเซียนเป็นเขตปลอดอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง

9. ส่งเสริมให้มีความโปร่งใสด้านนโยบายและข้อมูล ทางทหารในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

10. ส่งเสริมมาตรการสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building Measures -CBMs) และการทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy) ในกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงใน ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum - ARF)

11. ส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในกระบวนการอาเซียน (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2556)

2.8 สังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนคืออะไรและมีเป้าหมายอย่างไรอาเซียนมุ่งหวังประโยชน์จากการรวมตัวกันเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเพื่อให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดีปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันโดยเน้นการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจระหว่างประเทศสมาชิกในด้านความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ระดับภูมิภาคร่วมกัน ทั้งนี้การเสริมสร้างรากฐานและความเชื่อมโยงระหว่างกันที่แข็งแกร่งนำไปสู่ความเข้าใจของการเป็นเพื่อนบ้านที่ดีการรู้เขารู้เรา และมีความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกภายใต้สังคมที่เอื้ออาทรโดยแผนปฏิบัติการเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) ได้กำหนดกิจกรรมความร่วมมือที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางโดยเน้นความร่วมมือในด้านต่างๆ ได้แก่

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Development)

2. การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection)
3. สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights)
4. ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Ensuring Environmental Sustainability)
5. การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building ASEAN Identity)
6. การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap)

และเน้นให้มีการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเขียนนักคิดและศิลปินในภูมิภาคตลอดจน การเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนในภูมิภาคโดยเฉพาะในระดับประชาชน ทั้งนี้ไทยจะได้ ประโยชน์อย่างมากจากการที่รากฐานสำคัญของประชาคมอาเซียนที่ประชาชนมีความเข้าใจซึ่งกันและ กันและเข้าใจถึงผลประโยชน์ที่มีร่วมกันซึ่งจะมีส่วนช่วยให้การสร้างประชาคมอาเซียนสามารถประสบ ความสำเร็จด้วย (กรมอาเซียน, กระทรวงการต่างประเทศ, 2556)

ตัวอย่างวัฒนธรรมบรูไน

บรูไน ดารุสซาลาม (Negara Brunei Darussalam) อยู่บนเกาะบอร์เนียว พื้นที่ 5,769 ตร.กม. ตั้งอยู่ใน เขตร้อน ฝนตกเกือบตลอดปีอุณหภูมิประมาณ 24 -32 องศาเซลเซียส พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ เขตร้อน อุดมด้วยน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ประชากร มีประมาณ 330,700 คน คนเชื้อชาติมาลายู 67.2% คนจีน 15% และคนพื้นเมืองดั้งเดิม 6% ชนพื้นเมืองในประเทศบรูไน ประกอบด้วย 7 ชนเผ่า ด้วยกัน แต่เพื่อให้ความเป็นหนึ่งเดียว ด้านการเมืองการปกครอง ทั้ง 7 ชนเผ่า โดยภาพรวมจะใช้ชื่อ เรียกว่า มลายู หรือ มาเลย์ สำหรับสำหรับคน ภายในประเทศบรูไนเอง จะแบ่งออกเป็นชนเผ่าตาม สภาพความเป็นจริง ชนชาวบรูไน ประกอบด้วยชนเผ่า ต่างๆ ดังนี้ Melayu Brunei, Kedayan, Tutong, Dusun, Belait, Murut, Bisaya วัฒนธรรมของประเทศบรูไน สตรีชาวบรูไนจะแต่งกายมิดชิด นุ่งกระโปรงยาว เสื้อแขนยาว และมีผ้าโพกศีรษะ คนต่างชาติ จึงไม่ควรนุ่งกระโปรงสั้น และใส่เสื้อไม่มี แขน ควรหลีกเลี่ยงเสื้อผ้าสีเหลือง เพราะถือเป็นสีของพระมหากษัตริย์ การทักทายจะจับมือกันเบา ๆ และสตรีจะไม่ยื่นมือให้บุรุษจับ การขึ้นนิ้วไปที่คนหรือสิ่งของถือว่าไม่สุภาพ แต่จะใช้หัวแม่มือชี้แทนและ จะไม่ใช้มือซ้ายในการส่งของให้ผู้อื่น สตรีเวลานั่งจะไม่ให้เท้าชี้ไปทางผู้ชาย และไม่ส่งเสียงหรือหัวเราะ ดังภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ภาษาราชการของบรูไนคือภาษามาเลย์ ซึ่งเป็นภาษาที่ชาวบรูไนใช้กัน มากเนื่องจากชาวบรูไนร้อยละ 66 มีเชื้อสายมาเลย์ อย่างไรก็ตาม ชาวบรูไนส่วนใหญ่สามารถพูด ภาษาอังกฤษได้ และสามารถใช้อังกฤษในการติดต่อธุรกิจได้เช่นกัน รวมไปถึงภาษาจีนซึ่งเป็น

ภาษาที่มีการใช้กันมาก เนื่องจากมีชาวยุโรปเชื้อสายจีนอยู่ถึงร้อยละ 11 การเรียนรู้ภาษามาเลย์จะช่วยสร้างความประทับใจให้คู่เจรจาชาวยุโรปได้วัฒนธรรมของประเทศฟิลิปปินส์ คนเผ่าเล็กๆ ในชนเผ่า Negritos มีลักษณะคล้ายพวกเงาะป่าในประเทศตอนใต้ ปัจจุบันได้มีการผสมเผ่าพันธุ์อื่นๆ จนมีเหลือที่เป็น Negritos แท้มีไม่มากนัก ปัจจุบันมีเหลือไม่เกิน 30,000 คน ส่วนพวกประชากรลูกผสมที่เรียกว่า Mestizo มีอยู่ร้อยละ 2 แต่มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก จากการศึกษาเผ่าพันธุ์ Stan for Genetic Study ชาวฟิลิปปินส์มีเลือดผสมที่มาจากยุโรปประมาณร้อยละ 3.6 สำหรับชาวต่างชาติที่ได้เข้ามาอยู่ในฟิลิปปินส์และกลายเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีมากที่สุดคือชาวจีน มีเป็นร้อยละ 3 ของประชากรที่เหลือ นอกนั้นมีกระจายกระจาย เช่น อเมริกาเหนือ (North Americans) สเปน (Spaniards) และพวกชาวยุโรป (Europeans) แม้ชกกันจากทวีปอเมริกาตอนกลาง (Mexicans) และจากทางประเทศทางอเมริกาใต้ (Latin Americans) มีบางส่วนจากอาหรับ (Arabs) จากเอเชียใต้ (South Asians) ประเทศอินโดนีเซีย (Indonesians) เกาหลี (Koreans) ญี่ปุ่น (Japanese) เวียดนาม (Vietnamese) และผู้อพยพจากเอเชียอื่นในลักษณะดังกล่าวนี้จึงจัดได้ว่าประเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีชนกลุ่มต่างๆ หลากหลายมากที่สุดประเทศหนึ่งในเอเชีย ในช่วงหลายทศวรรษหลัง รัฐบาลพยายามทำให้ประเทศมีความเป็นหนึ่งเดียวทางวัฒนธรรมมากขึ้น แต่ก็ได้รับการต่อต้านจากกลุ่มชนต่างๆ ในประเทศที่ต้องการสงวนวัฒนธรรมและฐานรากทางภาษาของตนไว้ โดยมองว่ารัฐบาลพยายามทำให้ความหลากหลายนั้นถูกรบงำโดยวัฒนธรรมกระแสหลักของชาติที่เป็นพวกพูดภาษาตากาล็อก (Tagalog) ด้านภาษา Languages ประเทศฟิลิปปินส์มีการใช้การพูดมากกว่า 170 ภาษา เกือบทั้งหมดเป็นกลุ่มภาษาที่เรียกว่า Western Malayo-Polynesian Language ภาษาตากาล็อก และภาษาอังกฤษ คือภาษาของทางราชการ และมีภาษาถิ่นอีก 12 ภาษา อันมีการพูดที่แตกต่างกันไปตามแต่ละภูมิภาค ภาษาเหล่านี้ ได้แก่ Tagalog, Cebuano, Ilokano, Hiligaynon, Waray-Waray, Bikol, Kapampangan, Pangasinan, Kinaray-a, Maranao, Maguindanao, และ Tausug ภาษาตากาล็อก (Tagalog) เป็นภาษาถิ่นที่มีการใช้มากที่สุดด้านศาสนา ประเทศฟิลิปปินส์จัดเป็นประเทศที่มีคนนับศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกที่ใหญ่เป็นอันดับ 4 ของโลกมีคนนับถือนิกายโปรเตสแตนต์มากเป็นอันดับ 13 ของโลก นับถืออิสลามมากเป็นอันดับที่ 40 เป็นพวกนับถือฮินดูมาเป็นอันดับที่ 7 และนับถือพุทธศาสนาเป็นอันดับที่ 17 ของโลกแต่โดยส่วนใหญ่จัดว่าเป็นพวกนับถือ คริสศาสนา ร้อยละ 92 ของชาวฟิลิปปินส์เป็นชาวคริสเตียน และร้อยละ 83 เป็นโรมันแคทอลิก และร้อยละ 9 เป็นชาวโปรเตสแตนต์ แม้ชาวฟิลิปปินส์จะได้รับอิทธิพลด้านศาสนาจากตะวันตกมาก แต่ก็ยังมีพวกนับถือประเพณีท้องถิ่นเดิมด้านวัฒนธรรม ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมจากสเปนและเม็กซิโก เรียกว่า Hispanic Influences ที่มีมากกว่า 300 ปี ในช่วงการปกครองแบบอาณานิคม จะเห็นได้จากความเชื่อในศาสนา คาทอลิกงานประเพณีทางศาสนาในทุกปี ฟิลิปปินส์จะมีงานรื่นเริง เรียกว่า Barrio Fiesta เป็นการฉลอง

นักบุญของเมือง หมู่บ้านและเขตการปกครองต่าง ๆ มีการประกอบพิธีทางศาสนา การเดินขบวนในเมืองฉลองนักบุญ การจุดพลุไฟ การประกวดความงามและการเต้นรำรวมทั้งมีการตีไก่

สรุปได้ว่า การรวม 10 ประเทศอาเซียนในกรอบของประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนไม่เพียงแต่นำมาซึ่งการเผยแพร่วัฒนธรรมระหว่างกันทั้งยังทำให้เกิดการนำเอาวัฒนธรรมมาผสมผสานกันในแต่ละประเทศซึ่งจะก่อให้เกิดวัฒนธรรมแบบใหม่ๆ ที่อาจคาดไม่ถึงในปัจจุบันประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนของประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในอนาคตเป็นอย่างมากในภูมิภาคกลุ่มประเทศอาเซียนที่ไม่เพียงแต่นำมาซึ่งการขยายตัวและความผูกพันทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตและนั่น คือ จุดเปลี่ยนประเทศไทยที่สำคัญ (สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, 2556 หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ AEC world ปีที่ 33 (1) ฉบับที่ 2,859 (19) วันที่ 7 - 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2556)

2.9 ทักษะกระบวนการอาเซียน

หากผลพิจารณาการประเมินนานาชาติของไทยพบว่าไทยอยู่ลำดับที่ 50 ของการประเมิน PISA ซึ่งประเมินศักยภาพ และการใช้ความรู้ ทักษะที่เรียนมาใช้ในชีวิตจริงได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งใช้การประเมิน 3 ด้าน คือ การอ่าน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ซึ่งพบว่าไทยอยู่ลำดับ 50 จาก 65 ประเทศทักษะอาเซียนมุ่งพัฒนาทักษะ 5 ด้านดังนี้

1. การพัฒนาทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) ในที่นี้หมายถึงการสื่อสารกับชาวต่างชาติ ซึ่งจะต้องใช้ในกรอบด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านการศึกษา ก็คือภาษาอังกฤษ ผู้เขียนเป็นครู และผู้บริหารมานานร่วม 40 ปี มีข้อเสนอแนะว่า ควรเริ่มที่การบริหารจัดการด้านการเรียน การสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนเสียใหม่ เน้นไปที่การสอนของครู โดยให้เน้นการปฏิบัติการทางภาษาให้เข้มข้น คือ ฝึกพูด ฝึกปฏิบัติ และได้ตอบทางภาษากับครูไทยกับครูต่างชาติ หรือกับนักเรียนด้วยกัน เมื่อนักเรียนกล้าที่จะพูดสื่อสารแล้ว ปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษน่าจะลดลง ถ้าพูดภาษาเพื่อนบ้านอื่นๆ ยิ่งน่าห่วง อย่าลืมว่าประชากรของอาเซียนรวมแล้วประมาณ 600 ล้านคน พูดภาษามลายูราวๆ 300 ล้านคน ครึ่งหนึ่งของประชากร แต่น้อยนักในโรงเรียน และมหาวิทยาลัยต่างๆ เปิดสอนภาษามลายูอย่างจริงจัง สาเหตุหลักๆ น่าจะอยู่ที่คนไทยอคติกับภาษาประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ ภาษาลาว เขมร พม่า ที่อยู่ติดชายแดนไทย คนของประเทศเหล่านี้มา

ทำงานในไทยนับล้านคน เราก็สื่อสารไม่ได้ แต่เขากลับสื่อสารกันคนไทยได้ คิดแก้ไขปัญหาดังกล่าวน่าจะแก้ได้ คือ ลดอคติ หยุดหลงตนเอง ผู้ที่เกี่ยวข้องเปิดใจ เปิดตาและเปิดหู เปลี่ยนวิธีสอนในห้องเรียนของครู เน้นสอนนอกห้องเรียน ทำกิจกรรมกับนักเรียนประเทศเพื่อนบ้านให้มากขึ้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีโรงเรียนหลายโรงทำอยู่แล้ว และทำได้ดีทีเดียว ซึ่งสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานก็สนับสนุนเต็มที่ แต่ผู้เขียนคิดว่าอยู่ที่ผู้บริหารโรงเรียนบางโรงยังไม่เห็นความสำคัญของทักษะด้านนี้

2. การพัฒนาทักษะการคิด (Thinking Skill) การส่งเสริมทักษะการคิด ถ้าดูหลักสูตรปี 2551 เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมการคิด และวิเคราะห์ให้ผู้เรียนมากที่สุดหลักสูตรหนึ่ง แต่ปัญหาอยู่ว่าครูผู้สอนได้นำไปประยุกต์ใช้มากน้อยแค่ไหน มีผู้ใหญ่ทางการศึกษาหลายท่านให้ข้อคิดว่า ควรลดชั่วโมงเรียนลงลดการเรียนในห้องเรียน และให้เวลาที่เหลือเด็กได้เรียนรู้นอกห้องเรียน ทำกิจกรรม ทำโครงการต่างๆ กิจกรรมเหล่านี้สามารถส่งเสริมทักษะการคิดของผู้เรียนได้ดี (ภาวิข ทองโรจน์, 2556) และทุกวันนี้เด็กไทยเรียนในชั้นเรียนมากเกินไป จึงไม่มีเวลาเรียนรู้ทักษะอื่นๆ ปัญหาซ้ำซ้อนผลสัมฤทธิ์ต่ำ เด็กไม่กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น มีมหาวิทยาลัย และโรงเรียนหลายแห่งเน้นการสอนในห้องเรียนเหมือนประณม มัธยม อาจารย์ยืนหน้าห้อง และบอกให้ผู้เขียนจดที่ละวรรคห้ามถาม ห้ามเถียงและห้ามคิดต่างจากครู-อาจารย์ (สมพงษ์ จิตระดับ, 2555) ถ้าย้อนไปดูทักษะที่เกี่ยวข้องกับการคิดมากที่สุด คือ ทักษะการอ่าน ทักษะคณิตศาสตร์ และทักษะวิทยาศาสตร์ 3 ทักษะนี้ PISA นำมาประเมินนักเรียนระดับนานาชาติ พบว่า การอ่านของเด็กไทยคะแนนเฉลี่ย 421 อยู่ลำดับที่ 47-51 จาก 65 ประเทศ เด็กไทยนำทักษะการอ่านไปใช้ในชีวิตจริงร้อยละ 43 อยู่ลำดับที่ 59 ด้านคณิตศาสตร์คะแนนเฉลี่ยนานาชาติ 496 ของเด็กไทยอยู่ที่ร้อยละ 52.5 ต่ำกว่าระดับพื้นฐาน อยู่ลำดับที่ 50 และมีนักเรียนจากโรงเรียนสาธิตต่างๆ ที่มีคะแนนเทียบเคียงกับนานาชาติ ศธ.ลองให้ครูต่างๆ ไปดูงานสอนคณิตศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตบ้างน่าจะดี เพื่อผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น สุดท้ายด้านวิทยาศาสตร์ พบว่า เด็กไทยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยนานาชาติ อยู่ลำดับที่ 47-49 และการนำไปใช้ในชีวิตจริงอยู่ลำดับที่ 51 และยังพบว่านักเรียนจากโรงเรียนสาธิตมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับนานาชาติ จะเห็นได้ว่าทักษะใน 3 วิชาที่มีส่วนในการส่งเสริมการคิดของนักเรียนในไทยต่ำกว่าสเกลทั้งสิ้น ผู้เขียนขอเสนอแนะว่าควรเอาจริงเอาจังกับ 3 วิชานี้ และควรมีโครงการต่างๆ ให้เด็กได้คิด ได้ทำ เด็กก็จะมีประสบการณ์ในการคิดสร้างสรรค์งาน หลังจากนั้นแล้วนักเรียนก็จะคิดวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการคิด

3. การพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วม (Participation Skill) ทักษะการมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมภูมิใจ คนไทย สังคมไทยมักจะมีปัญหามาโดยตลอด ซึ่งตามโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาของไทยนอกจากในกลุ่มสาระทั้ง 8 สาระแล้ว แต่ละกลุ่มของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกลุ่มหนึ่งที่เอื้อกับผู้เรียนเนื่องจากขาดกำลังใจ หรือปัจจัยอื่นๆ ในการพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมของผู้เรียนนั้นครูจะต้องเข้าใจก่อนว่า เป็นการเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by Doing) ซึ่งเป็นพื้นฐานการพัฒนา

ผู้เรียน ด้านการเรียนรู้ที่ดึงความสามารถของผู้เรียนออกมา (Active Learning) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการสอนมากขึ้น ครูจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนแก้ปัญหามากขึ้น เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เรียกการเรียนรู้แบบนี้ว่าการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหา (Problem Solving) และเรียนรู้โดยการร่วมมือกัน (Cooperative Learning) สรุปว่าการพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เกี่ยวกับข้อควรข้อเคลื่อนให้เป็นจริงเป็นจังมากกว่านี้ เพราะเป็นการพัฒนาคนด้านความรู้ ทักษะ และทักษะได้เป็นอย่างดี เพราะทักษะการมีส่วนร่วมเป็นการฝึกผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และทักษะนี้เป็นทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเป็นอย่างมาก

4. การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหา (Problem solving Skill) ด้านทักษะการแก้ปัญหา ผู้เขียนคิดว่าเป็นทักษะที่สำคัญมากทักษะหนึ่งของนักเรียนไทย เรามักจะได้ยินได้ทราบตามข่าวต่าง ๆ ว่าเด็กไทยประสบปัญหาทั้งในด้านครอบครัว ด้านส่วนตัว ด้านการเรียน แล้วนักเรียนเหล่านั้นตัดสินใจทำร้ายตนเองอยู่เสมอ ซึ่งที่จริงแล้วทุกคนมีปัญหาทั้งสิ้น แต่ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละคนจะนำปัญหาเหล่านั้นมาแก้ปมอย่างไร เด็กไทย หรือคนไทยพร้อมแล้วหรือยังที่เผชิญปัญหา และโดยเฉพาะพร้อมที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ฉะนั้นสถานศึกษาต่างๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดหลักสูตร หรือกิจกรรมที่ใช้กระบวนการการแก้ปัญหาสอดแทรก หรือบูรณาการในเนื้อหา และเน้นย้ำครูผู้สอนให้เพิ่มทักษะการแก้ปัญหาให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ของนักเรียนด้วย ทักษะการแก้ปัญหา มี 2 แบบ ผู้เขียนขอเสนอแนะ ดังนี้

4.1 ปัญหาระยะสั้น คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า ต้องอาศัยความสามารถ ไหวพริบ และการตัดสินใจที่ฉะฉาน ถูกต้องแม่นยำ ซึ่งครูจะต้องกำหนดปัญหาแล้วให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาดังกล่าว โดยใช้กระบวนการกลุ่ม หรือเดี่ยวก็ได้

4.2 ปัญหาระยะยาว คือ ปัญหาที่ต้องอาศัยหลักการ หรือรูปแบบแนวทางในการแก้ปัญหาคือ ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดการเรียนรู้ใช้การมีส่วนร่วมในการแก้ไข และเวลาในการแก้ไขหรือตัดสินใจ จะใช้เวลาเพิ่มขึ้น

ดังนั้นทักษะอาเซียนควรมี 3 ทักษะ คือ 1) ทักษะในการค้นหาข้อมูลทักษะนี้นักเรียนจะต้องอ่านเป็นหลัก ซึ่งการอ่านของเด็กไทย คนไทยอยู่ในระดับต่ำมาก ครูจะต้องปลูกฝังให้นักเรียนมีพฤติกรรมอยากรู้ อยากเห็นปรารถนาจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่หลากหลาย 2) ทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ ผู้เรียนจะต้องเข้าใจสถานการณ์ด้วยการแยกส่วนประกอบออกมาเป็นส่วน มีการเรียงเรียงที่มาของปัญหา หรือสถานการณ์อย่างมีระบบ สามารถเปรียบเทียบคุณลักษณะ และองค์ประกอบที่แตกต่างได้ ลำดับความสำคัญก่อน และหลังได้อย่างมีเหตุมีผล 3) ทักษะการคิดเชิงหลักการเป็นทักษะ ในการ

วิเคราะห์ปัญหา สามารถบอกถึงรูปแบบของการเกิดปัญหา หรือการเชื่อมโยงระหว่างสถานการณ์กับปัญหาผู้เรียนจะต้องใช้เหตุและผลที่สร้างสรรค์มีหลักการ

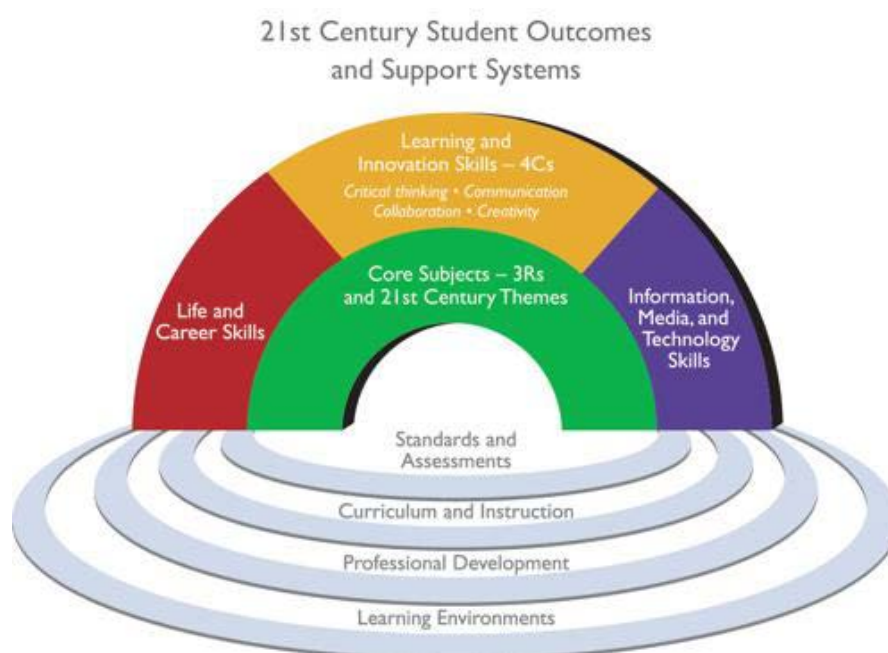
5. การพัฒนาทักษะจิตสาธารณะ (Public mind Skill) ด้วยสภาพทางสังคมที่สับสนยุ่งเหยิง สลับซับซ้อน ผู้คนนิยมฟุ้งเฟ้อ เห็นแก่ตัว ยึดวัตถุนิยมเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต จนลืมนายใจของ วัฒนธรรม และประเพณีดั้งเดิม ฉะนั้น การส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านจิตสาธารณะ ซึ่ง กระทรวงศึกษาธิการตระหนักด้านนี้มาโดยตลอด ผู้เขียนคิดว่าผู้บริหาร และครูยังเป็นบุคคลสำคัญ ในการส่งเสริมทักษะนี้ ครูต้องสอดแทรกทักษะนี้ในเนื้อหา และกิจกรรมทุกชั่วโมงเรียนของเด็กอย่าง จริงจัง ถ้าทำได้ เพราะทักษะจิตสาธารณะเป็นพฤติกรรมของนักเรียนที่ทำให้มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี งามมีน้ำใจพร้อมที่จะแบ่งปันความสุขให้กับผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

การปลูกฝังทักษะจิตสาธารณะผู้เขียนขอเสนอแนวทางการประเมินผู้เรียนให้กับครู-อาจารย์ นำไปใช้กับผู้เรียนดังนี้

1. ต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ไม่นิ่งดูตาย
2. เป็นผู้ไม่เห็นแก่ตัว ไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น พร้อมเคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่น
3. เป็นผู้ที่เข้าใจผู้อื่น ไม่ดูถูก และทั้บถมผู้อื่น ไม่ซ้ำเติมผู้อื่น
4. เป็นผู้มีความกว้าง ยอมรับผู้ฟังผู้อื่น และแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อย่างเสมอ
5. เป็นผู้ที่คาดการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ท้ายสุดนี้ ผู้เขียนมั่นใจว่าการพัฒนาคนใน 5 ทักษะข้างต้น จะเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างคนรุ่นใหม่ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 และเข้าสู่มาตรฐานสากล (ที่มา: มติชนรายวัน 4 สิงหาคม 2556)

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ไม่ได้มีไว้สำหรับนักเรียนนักศึกษาเท่านั้น แต่เอาไว้พัฒนาบุคลากรด้วย เป้าหมายเพื่อสร้างคนให้มีคุณภาพ มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับสามารถทำงานและใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้โดยไม่ตกยุค ลักษณะของคนเช่นนั้น เป็นอย่างไร นอกจากการมีความรู้ในวิชาหลัก (Core Subjects) แล้ว จะต้องรู้ในลักษณะสหวิทยาการ (Interdisciplinary) และต้องมีความรู้รอบตัวอื่นๆ ด้วย เช่น Global Awareness เศรษฐกิจ การเงิน การประกอบธุรกิจ หน้าที่พลเมือง สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น นอกจากนี้ต้องมีทักษะชีวิต และทักษะอาชีพด้วย (Life and Career Skills) เช่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ ทักษะทาง

สังคม การมองโลกในแง่ดี การควบคุมอารมณ์ ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นมีภาวะผู้นำ รู้จักการให้ ทำดีโดยไม่หวังผลตอบแทนการเรียนรู้ ต้องเรียนกันตลอดชีวิต ดังนั้น ต้องมีทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ (Learning and Innovation Skills) มั่นใจฝึกฝน พัฒนาตัวเองเรียนให้เกิดทักษะเรียนโดยการปฏิบัติ (learning by doing) การคิดวิเคราะห์ เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการสื่อสาร และทักษะแห่งความร่วมมือ หรือเรียกง่ายๆว่า ต้องมี 4C คือ Communication, Collaboration, Creativity และ Critical Thinking และที่ขาดไม่ได้ คือ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills)

ภาพที่ 2.1 Twenty-First Century Student Outcomes and Support Systems, 2555)

จากการศึกษาบทความ เรื่อง Twenty-First Century Student Outcomes and Support Systems ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบของลักษณะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแสดงโมเดลเป็นรูป “รู้ง” ดังภาพข้างต้น ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อการก้าวสู่ความสำเร็จในการทำงานและชีวิต ดังนั้นครูควรจัดการศึกษาอย่างไรเพื่อรองรับในยุคแห่งศตวรรษนี้ ปัจจุบัน พ.ศ. 2555 (ค.ศ. 2012) โลกกำลังก้าวสู่ยุคศตวรรษที่ 22 แต่ทว่ากระแสการจัดการเรียนรู้เพื่อรองรับศตวรรษที่ 21 ยังเป็นสิ่งที่นิยม ทันทสมัย และให้ความสำคัญอยู่ ณ ขณะนี้ ไม่น้อยไปกว่าการขับเคลื่อน

สถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนและการศึกษาระดับสากล (World Class Education) บทความเรื่อง “Twenty-First Century Student Outcomes and Support Systems” สะท้อนให้เห็นว่าเด็กในศตวรรษที่ 21 นี้ควรมีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็นอะไรบ้าง ตลอดจนสิ่งต่างๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ดังกล่าว ดังนั้นจึงเป็นแนวคิดมาสู่ครูผู้ปฏิบัติที่จะต้องปฏิรูปหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี ดังจะกล่าวต่อไปนี้

องค์ความรู้หลัก (Core Subjects) ที่มีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาแม่ (English) ทักษะการอ่าน (Reading) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และได้รับความรู้ต่างๆ มากมายเพิ่มเติม โดยเชื่อว่าการอ่านเป็นทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ทักษะการใช้ภาษาอื่นๆ (Language Arts) ได้แก่ การฟัง การพูด และการเขียน ภาษาต่างประเทศ (World Language) ศิลปะ (Arts) คณิตศาสตร์ (Mathematics) เศรษฐศาสตร์ (Economics) วิทยาศาสตร์ (Science) ภูมิศาสตร์ (Geography) ประวัติศาสตร์ (History) การปกครองและหน้าที่พลเมือง (Government and Civics) สาขาวิชาในกลุ่มสังคมศาสตร์ (Social Science) ดังกล่าวมานี้แตกต่างจากวิชาสังคมศึกษา (Social Studies) ซึ่งว่าด้วยเรื่องวิถีการดำเนินชีวิต (Way of Life) ของมนุษย์ สิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ยังมีประเด็นสำคัญในยุคศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต้องบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนโดยถักทอหรือประสานไปพร้อมกับองค์ความรู้หลัก จำแนกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความตระหนักเกี่ยวกับโลก (Global Awareness) 2) ความรู้ความเข้าใจด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) 3) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง (Civic Literacy) 4) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพ (Health Literacy) และ 5) ความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy) นอกจากนี้ยังมีทักษะที่ต้องบูรณาการผสมผสานในการเรียนการสอนในองค์ความรู้วิชาหลักควบคู่ไปกับ 5 ประเด็นสำคัญในยุคศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation) ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) นวัตกรรมและการสร้างสรรค์ (Creativity and Innovation) ประกอบด้วย การคิดอย่างสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และการนำนวัตกรรมไปใช้ 2) การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ประกอบด้วย การมีเหตุผล การคิดอย่างเป็นระบบ การตัดสินใจ / ตัดสิน และการแก้ปัญหา 3) การสื่อสารและการร่วมมือกัน (Communication and Collaborative) ประกอบด้วย การสื่อสารที่ชัดเจน และการร่วมมือกับผู้อื่น

2. ทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology

Skills)ประกอบด้วย การอ่านออกเขียนได้ด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อ และ ICT(Information, Communications and Technology)

3. ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ (Life and Career Skills) เด็กในศตวรรษที่ 21 ควรมีทักษะที่ยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวได้ ริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะทางสังคมและก้าวข้ามวัฒนธรรม มีความรับผิดชอบ และสามารถผลิตสร้างสรรค์งานได้ ตลอดจนมีความเป็นผู้นำและรับผิดชอบต่อสังคม: ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (<http://www.addkute3.com/wpcontent/uploads/2012/11/สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2554>)

สรุปได้ว่า เยาวชนไทยต้องมีทักษะ 2 ประการ ได้แก่ ทักษะพื้นฐานสื่อสารอย่างน้อย 2 ภาษา (ภาษาอังกฤษ + ภาษาอาเซียนอื่นๆ) มีทักษะการใช้เทคโนโลยี (ดำรงชีวิตและทำงาน สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีทักษะในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี และทักษะทางการเรียนรู้และพัฒนาตน ได้แก่ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะการคิด (วิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย ญาณ และสร้างสรรค์ มีทักษะในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำเสนอผลงาน

2.10 เจตคติอาเซียน

ด้านเจตคติควรมีลักษณะ 3 ประการได้แก่ ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และ ภูมิปัญญาอาเซียน ตระหนักและรับผิดชอบต่อร่วมกันในฐานะพลเมืองอาเซียน การเตรียมความพร้อมของภาคราชการ วิสัยทัศน์ คือ ระบบราชการไทยมีความเป็นสากลในการส่งเสริมสนับสนุนการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วยความเป็นมืออาชีพ กล่าวคือ เรื่อง ความเป็นสากล เรื่องของการสนับสนุน เรื่องของความเป็นมืออาชีพจากวิสัยทัศน์ดังกล่าวนี้ ก็นำมาสู่พันธกิจ 9 ด้าน ดังนี้

- การเตรียมความพร้อมในด้านบุคลากร ทั้งทักษะ ทักษะคิด และสมรรถนะ
- การเตรียมความพร้อมในด้านงบประมาณ
- การเตรียมความพร้อมในด้านองค์กร
- การเตรียมความพร้อมในการจัดทำยุทธศาสตร์
- การจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อแปลง ยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ
- การเตรียมพร้อมโดยมีกลไกควบคุม ตรวจสอบ ประเมินผล

- มีความคืบหน้าในการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบในแผนงานของประชาคมอาเซียน

- การประชาสัมพันธ์ การเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อม

- การประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในการเตรียมความพร้อมอย่างมีเอกภาพ และบูรณาการ

จาก 9 พันธกิจหลัก แปลงมาเป็นยุทธศาสตร์ 9 ยุทธศาสตร์ด้วยกัน คือ

1. ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรจะมีกลยุทธ์ทั้งด้านทักษะ ด้านภาษา ด้านการเจรจาต่อรอง ด้านการดำเนินการประชุม ด้านกฎหมายระหว่างประเทศ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน และด้านการทำงานเป็นทีมด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน และด้านการสร้างและกำหนดมาตรฐานกลางระหว่างประเทศ ยุทธศาสตร์ในการเตรียมคน มีการเตรียมความพร้อมในด้านทัศนคติ โดยมีกลยุทธ์ 3 ด้านด้วยกัน

- ทัศนคติต่อประชาคมอาเซียน ในเชิงบวก เราต้องการให้ข้าราชการนั้นมองประชาคมอาเซียนในเชิงบวก

- ต้องการให้ข้าราชการนั้นมีทัศนคติต่อประเทศสมาชิกในเชิงบวก อันนี้ต้องมีการปรับทัศนคติ

- ทัศนคติในการทำงาน ยุทธศาสตร์ส่วนการเตรียมความพร้อมในด้านสมรรถนะ เป็นไปตามมาตรฐาน

กล่าวโดยสรุป การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร จะต้อง มี 3 ด้านด้วยกัน คือ ต้องมีความเป็นมืออาชีพ มีความเป็นนานาชาติ และมีความเป็นผู้สนับสนุน และนอกจากนั้น จะมีแผนย่อย ๆ ลงไปอีก คือ เรื่องการพัฒนาบุคลากรรับผิดชอบภารกิจด้านประชาคมอาเซียนโดยตรง มีระบบฐานข้อมูล มีแผนพัฒนาบุคลากร มีการเพิ่มสัดส่วนบุคลากรที่รู้เกี่ยวกับอาเซียน เรื่องการถ่ายทอดองค์ความรู้ทั้งกับเพื่อนร่วมงานและบุคลากรต่างหน่วยงาน มีความเป็นมืออาชีพที่ชัดเจนสำหรับบุคลากร และมีแผนจัดฝึกอบรม

2. ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมในด้านงบประมาณ

3. ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมในด้านองค์กร โดยมี 5 เรื่องหลักด้วยกัน คือต้องมีกลไกระบบเตรียมความพร้อม มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร มีระบบการบริหารจัดการที่ดี ในลักษณะธรรมาภิบาลที่ดี มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องอาเซียนโดยตรง มีวางแผนอัตรากำลัง และจัดโครงสร้างองค์กรเพื่อรองรับภารกิจประชาคมอาเซียน

4. ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งแบ่งเป็นยุทธศาสตร์ในเชิงรับ เป็นยุทธศาสตร์ที่ถ้ามีประชาคมอาเซียนแล้วจะมีผลกระทบ แล้วเราจะรองรับอย่างไรในเรื่องของคนในเรื่องขององค์กรต่างๆ ส่วนยุทธศาสตร์ในเชิงรุก หมายความว่า นอกจากเราจะต้องเตรียมคน เราควรจะต้องบุกด้วย บุกในที่นี้ หมายถึงว่า เราควรจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะข้าราชการนั้น เข้าไปมีส่วนร่วมในประชาคมอาเซียนด้วย ไม่ใช่ปล่อยให้ 9 ประเทศเขาสร้างประชาคมอาเซียนแล้วเราค่อยมาตั้งรับ เราควรจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างด้วย นอกจากนั้นแล้ว แต่ละหน่วยงานก็มีการกิจของตัวเองในการไปผลักดันประเด็นต่างๆ ยุทธศาสตร์ในเชิงรุก หมายความว่า หน่วยงานจะต้องทำการบ้าน คิดดูว่าประเด็นไหนที่เราต้องไปผลักดัน เราต้องไปริเริ่ม ไปเสนอ ให้เป็นความคิดริเริ่มของฝ่ายไทยในเวทีอาเซียนต่างๆ อันนี้ต้องมีการทำการบ้าน และผลักดันประเด็นที่ไทยจะได้ประโยชน์สูงสุด

5. ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมในการจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

6. ยุทธศาสตร์ ที่เป็นกลไกควบคุมตรวจสอบ

7. ยุทธศาสตร์เรื่องความคืบหน้าในการดำเนินงานต่างๆ ในแผนงานของการจัดตั้งประชาคมอาเซียน

8. ยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์และเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม

9. ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมอย่างมีเอกภาพและมีบูรณาการ

ปัญหาการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของไทย

ไทยมีปัญหาหลายเรื่องในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยเรื่องสำคัญ คืออาเซียนได้ตกลงที่จะจัดตั้งประชาคมอาเซียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ในการประชุมสุดยอดที่บาหลี เมื่อเกือบสิบปีมาแล้วที่ไทยรู้ว่าจะมีประชาคมอาเซียนเกิดขึ้น แต่จะเห็นได้ว่าหน่วยงานต่าง ๆ ของไทยก็เพิ่งจะมาตื่นตัวในเรื่องการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนเมื่อไม่กี่ปีนี้ ไทยจึงค่อนข้างจะช้าใน

เรื่องการเตรียมความพร้อม หลายสิ่งหลายอย่างที่เราควรจะทำแต่ก็ยังมี เช่น แผนแม่บท การเตรียมความพร้อมของประเทศก็ยังมี ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานต่าง ๆ กระทรวงต่าง ๆ หรือหน่วยงานต่าง ๆ เมื่อไม่มีแผนแม่บทก็ไม่มีแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์ การเตรียมความพร้อมของกระทรวง แต่กระทรวงและหน่วยงานต่าง ๆ ก็จำเป็นต้องทำยุทธศาสตร์ การเตรียมความพร้อมของตนเองขึ้นมา จึงเกิดเป็นปัญหาว่า การเตรียมความพร้อมของส่วนราชการต่าง ๆ จึงมีลักษณะ “ต่างคนต่างทำ” ขาดการประสานงานกันอย่างมีเอกภาพและบูรณาการ ดังนั้น ปัญหาสำคัญของไทยขณะนี้ก็คือจะทำอย่างไรที่จะทำให้ประเทศรวมทั้งระบบราชการมีการเตรียมความพร้อมไปในทิศทางเดียวกัน และมีเอกภาพ และมีบูรณาการ

2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมใจ กงเดิม (2555) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำแนกตามความคิดเห็นของนักศึกษาตามคณะต่างๆ จำนวน 5 คณะ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 1,540 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความพร้อมด้านความรู้ ความพร้อมด้านทักษะกระบวนการ ความพร้อมด้านเจตคติ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีแบบอิสระ (t-test independent) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) ด้วยสถิติทดสอบเอฟ (F-test) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's) ผลการวิจัย พบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 100 จำแนกตามคณะจำแนกวิชาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ร้อยละ 22.14 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร้อยละ 20.30 คณะครุศาสตร์ ร้อยละ 20.13 คณะวิทยาการจัดการ ร้อยละ 18.90 และคณะเทคโนโลยีเกษตร ร้อยละ 18.51 ความคิดเห็นเรื่องความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ และด้านทักษะกระบวนการอยู่ในระดับปานกลาง ความพร้อมด้านเจตคติอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบความแตกต่างของนักศึกษาแต่ละคณะ มีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาต่างคณะกันมีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านทักษะและกระบวนการ ด้านเจตคติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สินี เสารอง (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคม

อาเซียน (AEC) ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด และเพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราดจากแนกตาม เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ปฏิบัติงาน และวุฒิการศึกษา โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 130 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test และเปรียบเทียบโดยใช้สถิติ One-way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า 1) บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด มีความคิดเห็นต่อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) โดยรวมและรายด้านรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงานทั่วไป และด้านงานงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรทางการศึกษาที่เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ปฏิบัติงาน และการศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) ไม่แตกต่างกัน